

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XXIII: ODGOVORNOST INTERNET PORTALA ZA OBJAVLJIVANJE UVRJEDLJIVIH KOMENTARA: IMPLIKACIJE PRESUDE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U SLUČAJU DELFI PROTIV ESTONIJE

24. oktobar 2013.

Tokom septembra 2013. godine, Evropski sud za ljudska prava je donio presudu u sljedećem slučaju koji se ticao slobode izražavanja:

- ***Delfi protiv Estonije*** (predstavka br. 64569/09), 10 oktobar 2013: **informativni internet portal je odgovoran za komentare svojih posjetilaca**

Slučaj se odnosio na pitanje u kojoj se mjeri informativni internet portal može smatrati odgovornim za uvrjedljive komentare koje na njemu postavljaju posjetioci. Podnosilac predstavke, kompanija Delfi AS, je vlasnik jednog od najposjećenijih informativnih internet veb sajtova u Estoniji. U januaru 2006. godine, na portalu je objavljen članak o odluci jedne trajektne kompanije da promijeni maršutu ka određenim ostrvima. To je dovelo do razbijanja leda na površini mora, zbog čega u zimskom periodu putevi koji preko leda vode do ostrva, a koji su jeftinije rješenje od trajekta, ne mogu biti otvoreni. Mnogi čitaoci su ispod članka ostavili veoma uvrjedljive i prijeteće komentare o trajektnoj kompaniji.

Trajektna kompanija je poslala pismo Delfiju tražeći uklanjanje uvrjedljivih komentara. Delfi je odmah po prijemu pisma uklonio sporne komentare. Trajektna kompanija je zatim tužila Delfi i dobila presudu kojom je utvrđeno da su komentari bili klevetnički, i da je Delfi odgovoran za njih. Trajektnoj kompaniji je dodijeljeno 5000 estonskih kruna za naknadu štete (oko 320 eura). Delfi je podnio žalbu tvrdeći da se prema zakonima EU (posebno prema EU Direktivi 2000/31/EZ o elektronskoj trgovini) ne može smatrati odgovornim za komentare, jer ih ne kontroliše. Vrhovni sud Estonije se nije složio i ustanovio je da Delfi jeste imao kontrolu nad objavljivanjem komentara.

Delfi je zatim podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je presuda o odgovornosti za komentare koje su postavili posjetioci portala prekršila njegovu slobodu izražavanja.

Prilikom razmatranja da li je presuda zbog klevete prekršila pravo na slobodu izražavanja, Sud je odbio da razmatra pitanje odgovornosti u skladu sa zakonima Evropske unije, tvrdeći da je na domaćim sudovima bilo da riješe pitanje tumačenja domaćih zakona u skladu sa zakonima EU. Sud je samo naveo da su domaći sudovi proglasili Delfi odgovornim u skladu sa estonskim Građanskim

zakonikom. To je značilo da je presuda zbog klevete bila zakonita i, u skladu sa uslovom iz Konvencije, „propisana zakonom“.

Takođe, Sud je konstatovao da miješanje u slobodu izražavanja može biti legitimno prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, dok god je „srazmjerno“ i „neophodno“ u demokratskom društvu. Prilikom procjene da li je miješanje bilo „srazmjerno“, Sud je razmotrio četiri pitanja.

Prvo, Sud je primjetio da su komentari na veb sajtu Delfija bili uvredljivi, prijeteći i klevetnički. Sud je smatrao da je Delfi morao očekivati takve komentare: uprkos činjenici da je originalni članak bio korektan i nije sadržao uvredljivi govor, od teme kojom se članak bavio se moglo očekivati da će dovesti do emotivne reakcije čitalaca i Delfi je trebalo da bude posebno oprezan; trebalo je provjeriti komentare proaktivno i ukloniti sve koji su klevetnički ili na drugi način protivni zakonu.

Drugo, Sud je konstatovao da je Delfi učinio vrlo malo da spriječi objavljivanje uvredljivih komentara na svom veb sajtu. U članku, kao i na samom veb sajtu, istaknuto je da su autori komentara odgovorni za njihov sadržaj i da prijeteći i uvredljivi komentari nijesu dozvoljeni. Veb sajt takođe automatski briše komentare koji sadrže uvredljive riječi, a korisnici mogu i da obavijeste administratora portala o uvredljivim komentarima klikom na za to predviđeno dugme, nakon čega administratori uklone sadržaj. Međutim, uprkos tome, veliki broj uvredljivih komentara je i dalje ostao ispod teksta.

Treće, na odgovor Delfija da je trajektna kompanija trebalo da tuži autore komentara zbog klevete, Sud je konstatovao da bi bilo izuzetno teško trajektnoj kompaniji da utvrdi identitet autora pojedinačnih uvredljivih komentara, jer je čitaocima dozvoljeno da komentare postavljaju anonimno. Sud je smatrao da je zbog toga bilo i praktično i razumno smatrati Delfi odgovornim, jer je Delfi finansijski profitirao od članaka koji su privukli veliki broj čitalaca.

Četvrto, Sud je konstatovao da je iznos za naknadu štete koji je određen Delfiju bio relativno mali – 320 eura – kao i da nije donesena nijedna druga odluka kojom se kompaniji ograničava sloboda izražavanja.

Uzimajući u obzir sve navedeno, Sud je smatrao da dosuđena naknada štete zbog klevete protiv Delfija nije prekršila pravo na slobodu izražavanja.

Komentar:

Ovo je prva presuda Evropskog suda za ljudska prava koja se bavi odgovornošću za korisnički sadržaj i komentare čitalaca na informativnom veb sajtu. Očekuje se da će Delfi uputiti zahtjev da se presuda preispita pred Velikim vijećem Suda (koje ima ovlašćenje da razmotri određeni broj žalbi) uz pitanje da li je dovoljno da kompanija ukloni uvredljive komentare tek nakon što dobije žalbu na njih, ili se od nje očekuje da proaktivno prati veb sajt i uklanja komentare za koje smatra da su klevetnički ili su govor mržnje ili su na drugi način protivni zakonu. Ključno pitanje je odnos sa zakonima Evropske unije, koji propisuju drugačiji standard od Suda u Strazburu. U skladu sa zakonodavstvom Evropske unije (naročito sa Direktivom 2000/31), odgovornost informativnih veb sajtova koji objavljuju komentare je ograničena ako uklone uvredljive komentare odmah nakon što dobiju obavještenje da

su klevetnički ili na drugi način protivni zakonu. Delfi je očekivao da će biti oslobođen od odgovornosti jer je uklonio uvrjedljive komentare po prijemu žalbe, u skladu sa standardima EU.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

British Embassy
Podgorica

Bilteni se objavljuju u okviru projekta "Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori" koji finansira Britanska ambasada u Podgorici.
